N°. 50. Donderdag 11 December 1913. 13de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Bericht.

Het Bestuur had de zeer teleurstellende mededeeling te ontvangen, dat onze ijverige, belangstellende secretaris, de heer J. G. W. van Driel Krol, wegens verhuizing naar Amsterdam, waar een nieuwe werkkring hem wacht, zich verplicht voelt zijn functiën neer te leggen. De buitengewone toewijding tot de zaken onzer vereeniging, door hem in den korten tijd van zijn secretariaat betoond, doet ons in verhoogde mate betreuren, dat de kas der Vereeniging „Oost en West" nog altijd niet toelaat, om door eene flinke bezoldiging zulk eene werkzame jonge kracht vast aan ons te verbinden.

Mogen wij thans weder een beroep doen op hen, die genoeg belangstelling en hart voor Indië gevoelen, en voor ons streven om „den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, en zoowel beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder te bevorderen" en mede te werken tot het elkander steeds beter begrijpen en samenwerken van de ingezetenen ginds en hier te lande?

Wie genegen is, zijn vrijen tijd voor die taak te onzer beschikking te stellen, wordt beleefd uitgenoodigd zich in betrekking te stellen met den voorzitter, C. R. Bakhuizen van den Brink, te 's-Gravenhage, Johan van Oldenbarneveltlaan 88.

Het Dagelijksch Bestuur.

De Vrouw in Indië en hier in Nederland.

WAARHEID EN VERDICHTING.

Men vestigt onze aandacht op een feuilleton in De Telegraaf van 26 Aug. 1903, van de hand van Henri van Wermiskerken:

„Het heeft traantjes gekost, — bittere en groote tranen, voor het zoover was.

„De huisvrouw en bedienden beginnen zich senang (prettig) te voelen. Ze zijn aan elkaar gewend,... de huisvrouw aan de bedienden, — de bedienden aan de Njonja.

Zeker, zoo gaat 't, óók hier in Holland. Maar, als iets nieuws, als iets ongewoons, wordt nu weer, en wel door middel van een feuilleton, gewerkt, om toestanden, die met een klein verschil ook in een andere omgeving, land en klimaat voorkomen, in 't veld te brengen, ten einde als het ware tegenzin op te wekken om naar Indië te gaan.

Wat zijn toch soms de Hollanders klein! — hoe kleinzielig dan hunne levensopvatting! Waarom gaat men naar Indië, ons eigen mooi Groot-Nederland, wanneer men niet den durf heeft andere toestanden en desnoods daaruit voortvloeiende misères te ondergaan, in ruil toch meestal voor een grootere beurs, nu of later, waar men zóó naar haakt —, wanneer men niet den durf heeft te leven, voor de meesten, een grooter, meer inhoudhebbend leven, dan dit in 't moederland, — dit rustige doodvervelende gedoe van elken dag, dat loopen door goedbestrate wegen, met op zijn tijd zijn broodje met kaas en koffie.

Waar is tegenwoordig die geest, die ondernemend was en Holland groot maakte; waar dat oude ras gebleven, waaruit Hollands roem voortsproot, — waarop heden geteerd en gefuifd en trotsch wordt gedaan?

Is haast elke regel van Henri's v. Wermiskerken's stukje niet te beantwoorden met een: „precies als bij ons!" Maar 't land is anders, de menschen zijn anders, de behoeften en vooral de taal is anders.

Wie komt er ver in vreemde landen zonder de taal te kennen en te begrijpen? Alleen misschien de Engelschen, die men dan ook niet moede is te bespotten zooals zij met Baedeker in de hand naar alles vluchtig zien en dan heen gaan. Maar ook dit wordt anders, — alleen de Hollander pruttelt tegen zijne ondervindingen in Groot-Nederland, heeft er geen oog blijkbaar voor wat 't leven daar biedt, omdat hij zijn kleine gewoontentjes er mist, zich niet weet in te burgeren, dan na jaren en jaren, met of zonder tranen.

Alles precies als hier, waarde lezers, indien ge de flinkheid slechts hebt van het te durven bekennen.

De huizen zijn hier meer in overvloed, al maar voort wordt gebouwd; ook licht en evenmin dicht als in Indië, al verschilt de bouwtrant, al is hier 't een en ander oogenschijnlijk meer afgewerkt — daarin is men hier ver. Dat men de huurders er „huuryee" noemt, hoorde ik nooit, — is men tegenwoordig zóó ruw in Indië?

En 't „frêle" Hollandsche vrouwtje heeft geen huishouden geleerd, in dien zin vooral niet, van handig te kunnen zijn, — handig en vlug van bevatting. Zij weet geen weg met de vele bedienden, die zij heeft, gewend als zij is, en in haar geheele vorig leventje slechts heeft zien tobben met ééne, — en wat voor eene doorgaans, — en misschien door 'n „zorgzame" moeder verre gehouden van de huiselijke ellende hier in deze lage landen, — zoo staan haar de handen verkeerd.

't Gewillige karakter van 't volk daarginds, — 't zachtere doen, welke de Hollandsche „slangachtig" noemt, gewend als zij is aan 't gedreun en geramei hier, — 't onvolprezene verdwijnen ter juister tijd van de bedienden, — dat bescheidene, dat aangeboren welvoegelijke van te doen als niet te hooren en te zien, — in tegenstelling met het onbescheidene, dat brutale, dat zich op gelijke lijn stellen derzulken alhier, — daar heeft zij eerst geen oog voor, — dat doet de aloude gewoonte.

Dat voorschot vragen is vervelend, — dat wegloopen is tegenwoordig meer in zwang, — naar wiens voorbeeld? — daar dit ook hier gedaan wordt — en hoe vele Inlandsche bedienden reizen niet heen en weer. Voorbeelden trekken. Zie eens de spotprenten in het Weekblad voor Indië: „De ethische richting in de dessa"; dan no. 23 van 21 Juli 1913: „Het geslacht der incroyables en der merveilleuses op Java". Ze zijn vermakelijk, ze zijn kostelijk!

Het voorschot heet hier Godspenning — zoo men er niet mee verdwijnt na 3 dagen, dan met zes of acht, stellig met 3 maanden, — volgens de wet alsdan niet meer terug te vorderen.

Ook de Hollandsche waschman maakt waschgoed weg, heeft 't ook „nooit gehad, mevrouw", „niet in de wasch ontvangen"; en dat gaat zoo gemakkelijk, daar de wasch hier niet door den waschman zelf met de huisvrouw wordt nageteld, als in Indië. 't Is hem gemakkelijker, dat mevrouw, — die toch reeds zooveel moet doen, maar dat naar buiten niet weten wil, — o, die valsche schaamte! — 't zelve doet.

De Hollandsche behangers — reppen zij zich meer om ons te bedienen?......

„De Inlandsche dapoer (keuken) is moeilijk voor een Hollandsche vrouw, die aan gascomforen is gewend... en aan kachels?!... maar zij behoeft er ook nooit te koken, — zoo zij in nood zit, — dat is geen adat, — en hoe veel dichterbij zijn hier de middelen niet om zich alsdan te redden, — zooals men in Indië niet doen kan, door de groote ruimten, van huizen en erven, — en de, gelukkig, achter het huis gelegen bijgebouwen voor 't huishouden en de bedienden.

Alles precies als bij ons hier, niets beter, alleen anders. Eén egoïsme is de drijfveer dezer gedienstigen! — hier onbeschaamd, — en na vele en bittere tranen, moet 't Hollandsch-Indische vrouwtje, in het Moederland teruggekeerd, het ondervinden, — en eindigen als in Indië, met een laat maar gaan, laat maar gaan, wat eenigszins doenlijk is, en dat is veel, — maar dan is er vrede, dan heeft men ten minste hulp voor 't grofste werk......

Want zij zijn hier zóó bazig — sst, ik vergis mij —, ik bedoel zóó zelfstandig.

Zoo begrijpt men eerst later, waar toch de boter en suiker is gebleven, de koffie en de thee, de aardappelen zelfs, de messen en lepels van de keuken, — kleinigheden, want aan iets groots durft zij 't niet te wagen over 't algemeen.

De sleutel van de huiskamer was verdwenen — onbegrijpelijk —, allen zochten er naar, de meid het hardst! — en zie, de eieren in de provisiekast verminderden, 't was niet te vatten!... De sleutels der verschillende deuren pasten, bleek 't later. Zoo had de goede meid, die zoo goed koken kon, vrijen toegang in kelder en provisiekast, terwijl de onnoozele huisvrouw meende zorgzaam te zijn. Men is hier toch in beschaafde omgeving?!......

De blouses der dochter verdwenen op gezette tijden en waren dan opeens weer te vinden, vuil, als veel gedragen, — ra, ra eens, hoe komt dat? En weer een uiterst net meisje, met zoo'n aardig gezicht en praatje over zich, waar wij zoo verrukt over waren, — zij was op de kookschool geweest, — was er mee uitgegaan met haar student, een aanstaand ingenieur, die háár beloofde te zullen trouwen! Zij bezat zelfs geen verschooning, de heldere, Hollandsche meid!

En waar blijven de mooie, fijne zakdoekjes, die kleine, kostbare lapjes, even met een fijn geurtje er aan, die men zoo graag in de hand houdt, waardoor zij soms slingeren?......

De lieve, hartelijke Coba's en Pietjes, — zeker zij zijn er wel, natuurlijk, maar zoowaar als met een kaars te zoeken, — en de oude, die lang in éénen dienst blijven, waar 't uit een ruime beurs kan toegaan, — daar komt de vrouw des huizes ook niet in alle puntjes nagaan in de keuken...... Die narigheid heeft een juffrouw van 't huishouden of een meid-huishoudster, en zoo niet, — moet er gewikt en gewogen worden, — ach, wat een ellende, wat een getob, wat een tranen ook hier, — maar... in besloten ruimten, gordijntjes toe......

En de steeds vreemde gezichten in de huizen, de dienstaanbiedingen, de vragen vooral, die kolommen vullen in de advertentiën-afdeeling der bladen, spreken boekdeelen.

De leveranciers — de slagers — bedienen ons kostelijk, en de gewichten zijn geijkt, zeker, stellig, — maar de cijfers in onze boekjes!..., de fooien!... n'insistons pas, zoude Spuistrater in de „Hofstad" zeggen.

't Gedierte in de tropen, in de huizen, ja, die zijn er, al zag ik toch nooit „vuistgroote kakkerlakken", en heb ik ze nooit in bed, wel eens gehad op een zeilschip in 't couchet, lang, lang geleden, toen men om de Kaap de Goede Hoop voer.

De steeds opengehouden Indische huizen werkt 't binnendringen der dieren in de hand, — en toch vergat Henri van Wermiskerken nog de vreeselijkste: de slangen! Had 't „frêle" Hollandsche vrouwtje daar geen last van? — de slangen!..., wanneer ze niet eens de handigheid bezat, de mieren, de spinnen, de tjitjaks, die zoo onschuldig zijn (en 't huis tegen ander ongedierte te beveiligen, door dezen te verorberen), uit 't huis te laten drijven?......

Dat dezen „ons in den hals vallen bij 't kappen", zal wel tot de zeldzaamheden behooren. — Wat een overdrijving, om mooi Indië in discrediet te brengen!

Mijn nieuw Hollandsch huis — in de duinen alsnog, maar rondom wordt helaas steeds afgegraven, elk stukje natuur vernietigd —, mijn nieuw, met

huis, niet te groot, gemakkelijk te verzorgen, — ik zeg u: 't zit vol ongedierte...... Spinnen als 'n vuist zoo groot! overal... en onlangs was ik al slaags geraakt met Sientje, de werkster, die met hare stoere armen zoo'n monster wilde dooden. Alles wordt maar doodgeslagen, wat vreemd is. ,,Hè, zoo'n vies beest, mevrouw." Ik hield haar tegen... ,,laat leven, Sientje, jaag 't alleen weg, 't weet, dat de mensch zijn vijand is, maar 't wil leven eveneens als jij en ik, en zie eens 't wondere lijf, — niet dooden!" Is 't ook niet erg, die spinnen, die 's avonds als 't stil is in huis over den gang loopen? Dan oorwurmen!, zij komen uit den tot dusverre ongerepten duingrond, zóó begrijpelijk; dit mulle zand zit vol leven; maar toch oorwurmen!... overal. En wanneer ik eens tuinier, een bloempot verzorg, dien de tuinman beneden zich vindt om te verzorgen of gewoon vergeet, daar hij geregeld alleen keurig harkt; uren achtereen, op dit kleine plekje grond, — wanneer ik dus mijn bloemen verzorg, buiten in den tuin, en ik trotseer de nieuwsgierige blikken alom, door de ramen der buren, dat optikken der zoo zedig, precies op één rij gesloten gordijnen... hu, groote en kleine duizendpooten, zoo maar tusschen de vingers, uit 't omgewoelde zand, als vingers zoo lang en dik minstens, — ontzettend!......

En dan de vliegen in de huiskamer, als knikkers zoo groot, heusch, overal, op de ramen en spiegels, op "t eten!... en denk ze toch niet zoo onschuldig. In de keuken waar de geurtjes zijn vooral, al wordt er geschrobd en geboend, dat 't een aard is... maar alles met één sop water, — sst... sst..., zeg dat toch niet, want dan gaat de meid weg; laat maar, kijk maar niet: wat niet weet, dat niet deert. Wat een land! — waar ben ik? — ik ben toch in Holland!......

Gij jonge, zelfs oudere vrouwtjes, die naar Indië gaat, leest eens het boek van mevr. J. Kloppenburg—Versteegh. Hoe sympathiek is deze vrouw van ondervinding, hoe juist hare raadgevingen, hoe begrijpelijk en verdraagzaam hare beoordeeling van de Inlandsche bedienden. Geeft 't mee als leidraad aan uwe naar Indië gaande pas-getrouwde dochter, die er nut uit moge putten, in moeilijke omstandigheden soms, in de binnenlanden van Sumatra of elders.

De Hollandsche, jong of oud, zij gaat naar Indië met 't voornemen in alles Hollandsch te zijn en te blijven. De oude stelling: 's lands wijs, 's lands eer, schijnt niet meer voor Indië te mogen gelden. Geen sarong en kabaai als huisdracht, wat de peignoirs of ,,teagowns" zijn van 't Europeesche toilet. Geen rijsttafel, zóó Indisch! en er vallen geen kruimpkens van des rijkeren tafel. Het is gewoonte wat met klappermelk is klaargemaakt, die vele uitgebreide gerechten der rijsttafel, dat men die geeft aan de bedienden. Zij zijn arm, 't mooie loon is hun alles, daar moeten zij van leven, hun eigen eten voor koopen en klaarmaken — een heerlijkheid zulk een toestand voor de huisvrouw! — en al zijn zijne behoeften gering, er zijn steeds vele monden te stillen: 't zijn heele gezinnen, die huizen in de bijgebouwen. 't Hollandsche eten is minder naar hun gading — al is dat zuiniger voor 't gezin, — zoo steelt de kokkie en de spen, de djait en de baboe — de kebon, die moet helpen afwasschen — en zelfs Henri van Wermiskerken zegt het — toch alleen voor wat 't noodigste is voor zich, — zóó bescheiden...... en hier?... waar de meid voor zich als 't ware gedekt vindt!

't Geld is gemaakt rond, om 't te laten rollen, — en zoo gij naar Indië gaat, met ruimer beurs, laat rollen uw geld, leef en laat leven, geniet van de meerdere welvaart, berg niet alles op voor later, voor 't naar Holland gaan. Maak bijwijlen ook uwe Inlandsche omgeving gelukkig met ,,presèn"; geen fooien voor de minste handreiking, dat is niet Indisch. Zoo de tjina klontong op 't erf komt, met zijn klikklak in de hand, dan een baadje van gebloemd chits, of een sarong voor de vrouwen, een hoofddoek voor de mannelijke bedienden, of aan dezen eenige centen om roko (strootjes) te koopen. Laat djait, die er elken dag zit te naaien, die baadjes soms naaien en de kleine overgebleven stukjes bewerken tot oto's, kleine hemdjes voor de vele kleine kinderen uwer bedienden. Ze zijn met zoo weinig tevreden.

Hoe herinner ik mij de aardige tafereeltjes, — een ris kleine kinderen, een heel troepje, hand aan hand, mooi uitgedost met de kleertjes, die de Njonja besar voor ze liet maken, haar er aldus voor komend bedanken. Ze kwamen niet in huis, maar zedigjes, bescheiden om 't huis geloopen tot vóór de trappen van voor- of achtergalerij, waar ik zat Zóó aardig — en dat respectvolle toch —, wat deed dat aangenaam aan!

Of zij niet grinneken menigmaal ook over de Njonja besar in de bijgebouwen? Stellig wel, zij zijn zoo goedlachs... maar hier in Europa lacht men mevrouw niet alleen uit in de keuken, maar in hare nabijheid soms, luidkeels, en de giftige blikken!......

Hoe groeien ze er hier in, zoo zij mevrouw een koopje kunnen leveren, — om alles, — groeien, zeg ik u, — ze haten ons, — waar is mevrouw al niet goed voor, — wat al niet zeggen zij, en meer nog waarvan verdenken zij haar niet... 't is haat, 't is naijver......

En het Hollandsche vrouwtje heeft niet geleerd royaal te zijn: zelfs niet al bezit zij 'n ruime beurs, — de Hollandsche zuinigheid houdt alleen op, wanneer er nieuwe mantels en hoeden, enz. moeten worden gekocht — dit is zoo regel.

En de totoks (nieuwelingen, baren) worden uitgelachen, omdat zij in 't begin niet of weinig zich baden. Dat altijd gekleed zijn, — zóó onfrisch, — die vrees voor 't water......

En hebt gij geen ruime beurs, moet er gewikt en gewogen worden, ook hier is 't dan een armoedig gedoe van toestanden; ge vergeet dat daar ginds, omdat alles anders is, al is 't in den grond 't zelfde.

Wij vrouwen moeten over zooveel dingen bittere tranen storten, ons levensdoel is in zooveel niet van de aangenaamste — en toch kunnen wij lachen.

Tegen onze huiselijke kwelgeesten moeten wij ons vereenigen — niet alleen tegen de bruintjes daarginds, tegen de blanken hier véél meer — dat is van meer beteekenis.

Laten wij trots alles een open oog hebben voor ons Indische land, — 't leven is er goed. Doch nu, men wil 't er bewoonbaarder maken voor de Europeesche eischen van de samenleving. Door die eischen echter zal er veel worden vernietigd, verdwijnen voor altijd, wat mooi is en bijzonder; en dan eerst, als alles er gelijk zal zijn aan hier, zal de Hollander er zich ,,senang" gevoelen, misschien...... en zouden wij Heine kunnen nazeggen:

> Weisze höfliche Manschetten,
> Schwarze Röcke, seidne Strümpfe,
> Sanfte Zeden, Embrassiren,
> Ach, wenn sie nur Herzen hätten!

Ja, hart voor 't mooie land daarginds — 't onze!

Waarom gaan er niet meer schilders heen? Waarom volgen zij niet 't voorbeeld van Nieuwenkamp, die met zijn eigenaardig talent ons Bali en Lombok zoo mooi heeft weergegeven? Dezen, de intellectueelen, moesten de kleine Hollanders de oogen openen voor hun grootsch bezit daarginds. Ook in Indië zijn prachtige luchten, ook dààr zijn zwemmende eendjes en zoo de koeien er hun niet lijken, dan de karbouwen, wondere dieren als uit den oertijd overgebleven. Bekijk eens de keurige plaatjes uit Augusta de Wit's ,,Facts and Fancies of Java".

Onvergelijkelijk is er de natuur! Ook daar zijn jaargetijden = moessons. De wisselende bladeren van den ketapanboom, van 't mooiste bruin tot goud, als een vlammend herfsttafereel. 't Teere tamarinde-groen na den regentijd, met de zwarte takken er tusschen, zóó fijn als kant afstekend tegen de heldere lucht. En wat een prachtboomen! Waar vindt men hier de gelijke van de bloeiende flamboyant, the flame of the forest, zooals de Engelschen zeggen? De kemoenie- en de tandjong-boomen, die ons telkens verrassen met een tapijt van geurige bloempjes.

Bekijk dat eens, heb er toch oog voor — al zijn 't geen eiken en beuken.........

M. B.

Uit de O.-I. Mail.

De aanslag te Buitenzorg. Een verschrikkelijk drama heeft zich 7 November te Buitenzorg afgespeeld.

Een man, David geheeten, gep. onderofficier, agent van de Keuler Handelsgesellschaft, wilde, zinsverbijsterd, den Landvoogd spreken en was daartoe van Batavia naar Buitenzorg gegaan. Hij wisselde eenige woorden met den adjudant Bouwmeester, trok toen zijn browning en loste twee schoten, die doel troffen, echter gelukkig niet doodelijk. Toen vluchtte hij, want hij zag blanke loopen van geweren op hem gericht. Vijf schoten knallen. Drie er van treffen den waanzinnige, die doodelijk getroffen ineen zijgt.

Eenige minuten later sterft hij.

De Salemba-school te Weltevreden vierde in intiemen kring haar 20-jarig bestaan.

Hollandsch-Chineesche school te Semarang. Door de overbrenging van den gewestelijken geniedienst en intendance van Semarang naar Magelang komt o.a. de te Karang Bidara gelegen hoofdofficierswoning met plaatsbureau beschikbaar. Deze gebouwen met bijbehoorend terrein zijn nu bestemd voor de oprichting van eene Hollandsch-Chineesche school.

Notariaats-cursus. De Indische Universiteitsvereeniging heeft verleden jaar het initiatief genomen tot de oprichting van eenen cursus voor het zoogenaamd groot-notaris-examen. Het tweede cursusjaar is dezer dagen aangevangen met zes leerlingen, terwijl aan den eerste-jaars-cursus deelgenomen wordt door niet minder dan twaalf leerlingen.

Reorganisatie van Post- en Telegraafdienst. Omtrent de toekomstplannen van den heer Pop vernam het Bat. Nieuwsbl. o.m.:

Vooral het aankweeken van meerdere zelfstandigheid en initiatief, het minder letten op kleinigheden en de verbetering der materieele positie zullen krachtig medewerken tot het doen toenemen van den lust tot dienstname bij den post- en telegraafdienst. Zeer goed gedacht noemt bovengenoemd blad het plan, Indische jongens in Holland hun opleiding te geven. Dit komt niet alleen ten goede aan hun technische kennis, doch ook aan hun algemeene ontwikkeling.

Het blad besluit:

,,De volvoering der plannen van den heer Pop zal ongetwijfeld een flinken duit kosten, doch men kan nu eenmaal een achterlijken dienst niet moderniseeren, zonder dat dit geld kost. Wij hopen, dat de heer Pop zijn voorstellen er door krijgt. Zoo-

wel het personeel als het publiek zullen hem dank schuldig zijn, als hij er in slaagt „Tante" een verjongingskuur te laten doormaken".

Inspectiereis van den afdeelings-commandant. In het Soer. Hbl. van 14 Nov. j.l. lezen wij o.m.:

De afdeelingscommandant, kolonel R. A. Cornelissen, is van zijn inspectiereis over Bali terug.

Reeds in het voorjaar was bij regeeringsorder bepaald, dat de compagnieën te Karangasem en te Bangli zouden worden vervangen door gewapende politietroepen. De militairen zouden tegen het einde van dit jaar naar hun eigenlijke garnizoen te Malang terugkeeren. Tot nu toe worden er echter nog geen aanstalten gemaakt, om de troepen terug te zenden. Wel zijn op alle plaatsen van Bali, o.a. te Karangasem, Bangli, Singaradja en den Pasar, gewapende politietroepen aanwezig, doch deze kunnen de militairen nog niet vervangen, daar de verschillende detachementen nog niet zijn „geëncadreerd". Voornamelijk het kader is nog bij lange na niet voltallig. Ook den resident van Bali is nog niets bekend van een terugzenden der militairen. Voorloopig zullen dezen dus nog wel op Bali moeten blijven.

Wat den politieken toestand op Bali betreft, deze is alleszins gunstig te noemen.

De bevolking beijvert zich zooveel mogelijk, om de militairen behulpzaam te zijn. Aan alles is dan ook te merken, dat zij zich onder het Hollandsch gezag „senang" gevoelt, en verheugd is, dat zij niet meer is blootgesteld aan de knevelarijen harer hoofden.

Een nieuw waterwerk. 9 Nov. j.l. had op het particulier land „Kalikondang" van de Demaksche Landbouwmaatschappij de feestelijke opening plaats van het nieuwe irrigatie-werk, dat daar met medewerking en onder toezicht van het gouvernement is aangelegd. Door de noodig gebleken afsluiting van de Demaksche Toentang bij Wonosalem was het land Kalikondang, wat de bevloeiing betreft, in ongunstiger omstandigheden gekomen. Het gouvernement was dan ook tot tegemoetkoming bereid en stond het verzoek van de Demaksche Landbouwmaatschappij toe om door een overtapping uit leiding T. 39 van de Demaksche waterwerken schadelijke gevolgen van genoemde afsluiting te voorkomen. De maatschappij mocht van uit de leiding een syphon onder de Toentang aanleggen en van daaruit een hoeveelheid van 500 liter water per seconde naar Kalikondang afvoeren. Dat kan zonder de minste schade voor de bevolking worden toegestaan, omdat leiding T. 39 thans veel meer water aanbrengt dan de bevolking noodig heeft.

De Sarekat Islam te Djokja. In een bijeenkomst van Djokjasche Sarekat Islammers 9 Nov. j.l. op het plein voor de Pakoealaman te Djokja gehouden, is besloten om een afdeeling te vormen en de goedkeuring van de Regeering aan te vragen op de ontworpen statuten. Er waren zeer vele Javanen opgekomen, die tot de gegoeden gerekend kunnen worden, — zoo lezen wij in het verslag, dat Mat. geeft van de vergadering.

Onder een afdak van de bijgebouwen der Pakoealam zaten de Prinsen Soeriodilogo, hoofd van het Pakoealamsche huis, en Notodirodjo. Doctor Soedirohoesodo (meer bekend onder den naam van doctor Waidin) opende de bijeenkomst. Daarna trad de commissaris Hadji Dachlan op de estrade, om de geconcipieerde statuten voor te lezen. Op een kleine wijziging na zijn deze gelijkluidend aan de Solosche statuten en weder aangenomen.

Eindelijk trad als derde spreker op de heer Dwidjosiwojo, onderwijzer aan de kweekschool. Deze zette op duidelijke en pakkende wijze uiteen, wat eigenlijk de bedoeling van Sarikat Islam is. De meeting had een zeer bedaard en geregeld verloop.

PERSONALIA.

Mr. Adriaan Paets tot Gansoyen. Het Soer. Hblad van 14 Nov. j.l. schrijft o.m.:

„Een allernoodlottigst ongeval doet heden een schok gaan door onze stad: mr. A. Paets tot Gansoyen is op zijn kantoor dood gevonden, blijkbaar als gevolg van een ongeluk bij de beproeving van een pas gekocht wapen.

Als men mr. Paets den verdienstelijksten burger noemt, dien Soerabaja ooit gekend heeft, overdrijft men niet".

C. L. H. Luyten. † Te Batavia stierf de heer C. L. H. Luyten, in leven directeur der gemeentewerken aldaar.

Het Bat. Nieuwsbl. schrijft o.m.:

„De talrijke tegenspoeden, die hem drukten, de weinige waardeering, die hij ontving, hebben hem dusdanig terneer gedrukt, dat hij op een leeftijd van 31 jaar in de kracht zijns levens van zijn gezin werd weggerukt.

Wijlen de heer Luyten was een self-made-man. Na eerst op het architecten-bureau van Cuijpers-Hulswit te hebben gewerkt, werd hij later directeur van gemeentewerken te Roermond, waar hij o.a. eenige gouvernements-scholen en gebouwen deed verrijzen. Op 15 Mei 1911 trad hij in dienst bij de gemeente Batavia en tot zijn dood heeft hij zijn plicht op zeer nauwgezette wijze vervuld.

Op verschillende wijzen heeft hij zich voor de gemeente verdienstelijk gemaakt. Hij was iemand vol van oorspronkelijke ideeën. De reorganisatie van den technischen dienst en die der brandweer zijn het werk van wijlen den heer Luyten".

Regentsverwisseling te Banjoemas. De heer Ario Mertodiredjo, regent van Banjoemas, is op eigen verzoek eervol ontslag verleend uit 's lands dienst.

Tot zijn opvolger is benoemd de oudste zoon van den afgetredene, Raden Gondosoebroto, patih van Banjoemas.

Reeds geruimen tijd moet hij zijn aangewezen als opvolger van zijn vader, daar hij zich door oordeelkundig beleid, groote activiteit en voortdurende nauwgezetheid heeft onderscheiden. Deze nieuwe regent heeft de Hoofdenschool te Magelang doorloopen, spreekt gemakkelijk Hollandsch en is vooruitstrevend in den goeden zin van het woord.

De installatie zou plaats hebben op 22 Nov. j.l.

Kolonel de Groot van het Leger des Heils. Het N. v. d. Dag v. N.-I. meldt:

De Kolonel gaat naar Celebes om de aldaar pas geopende posten te bezoeken. Hij hoopt dan nog met het a.s. Kerstfeest op het Hoofdkwartier terug te zijn. Begin Januari zal een nieuwe groep officieren uit Nederland arriveeren, en in het einde dier maand wil de Kolonel een congres van al de officieren van Java houden te Weltevreden, met een openbare bijeenkomst tot slot. Het is den 28en Januari n.l. 25 jaar geleden, dat de heer De Groot zich als officier aan den dienst van het Leger ging wijden. Begin Maart zal wederom een groep van 20 officieren uit Europa aankomen, en aan het eind der maand zal de Lepra-kolonie op Sumatra worden geopend, waar plaats is voor 250 lijders. Half April hoopt de Kolonel met een groep inlandsche officieren naar Londen te vertrekken, om aldaar op het internationaal congres het werk van Java te vertegenwoordigen. In Augustus denkt de heer De Groot dan weder op Java terug te zijn, om aan zijn verdere plannen uitvoering te geven.

PEST OP JAVA EN MADOERA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen over de laatste zes maanden.

1913.	Malang. gevallen	Malang. overleden	Madioen. gevallen	Madioen. overleden	Soerabaja. gevallen	Soerabaja. overleden	Kediri. gevallen	Kediri. overleden	Toeloeng-agoeng. gevallen	Toeloeng-agoeng. overleden	Paree. gevallen	Paree. overleden
4—17 Juni	273	258	11	6	14	8	10	10	28	28	14	11
18 Juni—1 Juli	197	199	9	8	9	7	18	18	22	22	9	9
2—15 Juli	258	249	9	10	5	5	84	75	21	21	10	7
16—29 Juli	244	235	27	25	10	10	97	87	12	12	13	12
30 Juli—12 Aug.	235	222	10	8	11	11	114	109	27	27	26	25
13—26 Aug.	401	386	20	20	19	19	169	151	36	36	47	43
27 Aug.—9 Sept.	375	364	24	23	15	15	148	130	20	20	33	30
10—23 Sept.	345	329	50	46	16	16	193	186	22	22	49	41
24 Sept.—7 Oct.	352	337	27	27	30	28	121	113	20	20	57	47
8—21 Oct.	341	322	36	34	25	25	66	63	29	29	33	28
22 Oct.—4 Nov.	378	353	53	35	37	38	74	67	8	8	47	42
5—18 Nov.	347	323	28	26	31	31	80	62	10	10	69	61
19 Nov.—Dec.	401	376	35	34	18	19	60	54	7	7	75	41

1913.	Magetan. gevallen	Magetan. overleden	Bangkalan. gevallen	Bangkalan. overleden	Berbek. gevallen	Berbek. overleden	Bangil. gevallen	Bangil. overleden	Andere plaatsen. gevallen	Andere plaatsen. overleden	Totaal gevallen	Totaal overleden
4—17 Juni	14	12	—	—	—	—	—	—	—	—	360	333
18 Juni—1 Juli	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	273	262
2—15 Juli	21	21	—	—	—	—	—	—	—	—	408	388
16—29 Juli	61	59	—	—	—	—	—	—	3	3	467	443
30 Juli—12 Aug.	45	42	13	13	16	13	9	7	—	—	506	477
13—26 Aug.	41	36	—	—	31	29	4	4	—	—	768	724
27 Aug.—9 Sept.	57	49	2	2	15	16	1	1	3	2	664	652
10—23 Sept.	68	62	1	1	6	6	—	—	—	—	750	709
24 Sept.—7 Oct.	32	29	—	—	11	10	6	1	1	1	657	613
8—21 Oct.	23	22	—	—	14	8	11	6	2	2	580	539
22 Oct.—4 Nov.	16	13	—	—	7	7	18	15	2	1	640	589
5—18 Nov.	7	7	—	—	10	10	9	7	8	8	599	545
19 Nov.—Dec.	3	3	—	—	12	15	12	13	1	1	624	563
Totaal in ongeveer 6 maanden											7296	6837

Suriname.

In het literatuur-overzicht in het vorige nummer van het Koloniaal Weekblad wordt naar aanleiding van een beschrijving van Paramaribo in Eigen Haard no. 48 — de vraag gedaan, of iemand den schrijver te hulp kan komen in zijn pogingen om de naamsafleiding te vinden. Paramaribo zou volgens sommigen beteekenen „verblijfplaats van Param aan de rivier", volgens anderen „bloemenland aan de rivier".

Lord Willoughby, Graaf van Parham, rustte in 1650 twee schepen naar Suriname uit. Parham zelf kwam eerst in 1652 in Suriname, doch vertrok kort daarna naar Barbados. Nu staat het vast, dat er reeds een 35-tal jaren vóór de komst van Parham melding gemaakt werd van een Indianendorp Parmarbo aan de Beneden-Suriname. Dat de naam Paramaribo in verband zou staan met Parham, mag dus wel betwijfeld worden. Wèl heette het tegenwoordige Bergendal Params Hil. (Zie de reproductie van Mogge's kaart van 1671 in het Tijdschr. v. h. Aardr. Genootschap van 15 Januari 1913, blz. 42).

Hartsinck, „Beschrijving van Guiana of de Wilde Kust, in Zuid-America", Amst. 1770 schrijft op blz. 605 van het tweede deel:

„De Zeeuwen Bezitters geworden van de Volkplanting van Suriname, gaven aan de Hoofdplaats derzelve den naam van Surinaambrug en ook wel van Nieuw-Middelburg. Doch alzo de Indiaanen, natuurlijke Inwooners van dit Land, gemelde Plaats te vooren in hunne Taal Parimorbo of Paramorbo (beteekenende Plaats of Plek der Bloemen) genoemd hadden, en derzelve bij aanhouden tot heden niet anders hebben kunnen of willen noemen, is bij verloop van tijd gemelde Plaats den naam blijven behouden van Paramaribo, gelijk deze Colonie ook den naam draagt van Provincie van Suriname, als een wingewest op de Engelschen".

Bij oudere schrijvers vindt men alle mogelijke variaties van den naam. Een in 1668 te 's-Gravenhage verschenen geschrift draagt tot titel: „Waerachtich verhael van de heerlijke overwinning van Pirmeriba, ende de rivieren Seraname, door de Zeeusche oorlogschepen en 't gene zij daar verrigt hebben. Geschreven in 't schip de Vissers-Herder, den 29 Meij 1667".

Dat Parmorbo, Parimorbo of Paramorbo „Plaats of Plek der Bloemen" zou beteekend hebben is niet waarschijnlijk. Toen de plaats nog een Indiaansche nederzetting was, zal de oever wel bedekt zijn geweest met een mangrovebosch en zal er van bloemen weinig sprake zijn geweest.

De schrijvers van het bekende werk „Essai historique sur la Colonie de Surinam", Paramaribo 1788, achten het niet onmogelijk, dat de naam een corruptie is van Panaribo, hetgeen zou beteekenen „vriendenburgt". In alle vormen van den naam vindt men evenwel de m terug, nergens een n.

C. van Coll „Gegevens over Land en Volk van Suriname" geeft nog een variant. Waar thans de hoofdplaats ligt, vond men vroeger de hoofdplaats der Arowakken, wier opperhoofd Arimoribo heette. Een kreek bij de plaats, waar Arimoribo's onderzaten woonden, heette Parimoribo, d.i. kreek van Arimoribo. De naam van het opperhoofd beteekent Jonkman, zoodat Paramaribo zou beteekenen „Jonkmans- of Groot-opperhoofdskreek".

Wat ook de beteekenis moge wezen, met den naam van Parham heeft die niets uitstaan.

***

In ons vorig nummer maakten wij melding van een rede, door den heer Ter Laag te Paramaribo in een bijeenkomst van planters uitgesproken over de bacovencultuur.

Na er op gewezen te hebben, dat de kleine landbouwers, door allerlei redenen tot dusver practisch in de onmogelijkheid zijn hun arbeid, besteed aan het bewerken van hun gronden, in geld om te zetten, vervolgt hij:

„Het treurig gevolg van dit laatste is u en ook het bestuur wel bekend, hoewel daaraan niet steeds deze oorzaak en de voor alle partijen nadeelige gevolgen zijn toegekend. Niet zelden toch zijn luiheid en onverschilligheid als oorzaken genoemd van de omstandigheid, dat de kleine landbouwers, waarvan een groot gedeelte terreinen beschikbaar kregen ten koste van aanzienlijke uitgaven uit de schatkist, die terreinen zeer onvoldoende en in vele gevallen slechts voor een klein gedeelte in cultuur hielden. Hoewel ik het bestaan van indolentie bij velen niet kan ontkennen, is het toch zeker, dat de hoofdoorzaak van den weinigen arbeid, dien de kleine landbouwers over het algemeen genomen aan hun gronden besteden, gelegen is in de onmogelijkheid om de eventueel volle productie dier gronden te gelde te kunnen maken, waardoor het kapitaal door de regeering in aankoop, aanleg en vaak in onderhoud besteed, renteloos blijft en het grootste gedeelte der arbeidskracht van duizenden onproductief moet blijven en deze arbeiders in ledigheid levende, aan de gevolgen lijden, die des Duivels oorkussen medebrengt.

Wordt de gelegenheid aan de kleine landbouwers opengesteld om uit hun 2 H.A. een opbrengst te verkrijgen van zeg f 1000, hetgeen door het drijven der bacovencultuur zeer wel mogelijk is, dan is het onnoodig U uiteen te zetten, welk een algemeene welvaart dit in Suriname tengevolge zou hebben.

Bij zoo'n toestand zou, daarvan ben ik overtuigd, de luiheid verdwijnen en Suriname de welvaart genieten, waarvan alle andere landen, waar de bacovencultuur voor export gedreven wordt, profiteeren".

Suriname van 11 November teekent hierbij aan:

„Deze uitspraak noemen wij een lichtstraal. Wij hebben jarenlang gestreden om een beter begrip van hetgeen de indolentie van den neger genoemd wordt te vestigen en telkens aangetoond, dat daarbij niet zoozeer karakterfouten als wel economische invloeden werkzaam zijn. Maar de eenmaal aangenomen gemakkelijke verklaring van het sociale verschijnsel had een taai leven. Men wilde die niet loslaten: van het Plein af werd zij overal met liefde gekoesterd. En intusschen bleven de juiste oorzaken onbestreden. Pas in den laatsten tijd begint men tot een juister inzicht te komen" '

In dit verband verwijzen wij naar hetgeen wij in het nummer van 7 Augustus van het Koloniaal Weekblad schreven naar aanleiding van de meening van den heer Voullaire, Hoofdvoorstander der Evang. Broedergemeente in Suriname, dat de kleine landbouw achteruitgaat, omdat het jongere geslacht „met zijn grootere schoolwetenschap zich verheven dunkt boven den kleinen landbouw". Wij wezen er op, dat het onderwijs niets te maken heeft met den afkeer van een deel der bevolking voor landarbeid. „Weet men — zoo schreven wij verder — den kleinen landbouw tot een winstgevend bedrijf te maken, dan zullen de zonen van kleine landbouwers hun ouders daarin volgen, zonder dat zij last zullen hebben van het kleine beetje schoolonderwijs, dat zij hebben genoten".

De eischen van stiptheid en zorgvuldigheid, die de bacove-cultuur stelt, zullen op de creolenbevolking in hooge mate opvoedend werken. Van ongeregelden arbeid zal daarbij geen sprake mogen zijn.

Wij zagen in de Surinaamsche bladen de meening uitgesproken, dat de bacoven-cultuur een overgang zou zijn tot andere culturen, als koffie en cacao. Waarom zou de bacoven-cultuur, evenals op Jamaica, in Centraal-Amerika enz. geen blijvende cultuur kunnen zijn, als zij winstgevend blijkt?

Daarvoor bestaat geen enkele grond. Overal in de wereld neemt het verbruik van bacoven toe. De markt zal niet spoedig overvoerd zijn.

Bovendien is het niet aan te bevelen een plantage afhankelijk te maken van éene cultuur.

***

Men schrijft aan Suriname van 11 Nov.:

„Op de buitengewone algemeene vergadering van de Groep Suriname van het Algemeen Nederlandsch Verbond, gehouden op Donderdag 6 November j.l., waarin over de ontbinding van de groep zou worden beslist, was behalve het bestuur aanwezig...... één lid.

Door den aanwezige werd gewezen op het treurige van het feit, dat ook deze vereeniging zou moeten worden ontbonden en aan het bestuur verzocht tenminste te trachten de bibliotheek, die werkelijk in een behoefte voorziet, in stand te houden.

Het bestuur, ziende het volkomen gebrek aan belangstelling bij de leden, zich vooral uitende in de ongeregelde betaling der lidmaatschapsgelden en bij hen, die dan van de bibliotheek gebruik maakten, meende aan dat verzoek niet te kunnen voldoen, te meer waar de bestuursleden aansprakelijk zijn voor de schulden der vereeniging, die maandelijks toenemen en nu al tot een bedrag ongeveer gelijk aan de waarde der bezittingen gestegen zijn.

Alzoo is met 5 (die der aanwezige bestuursleden) tegen 1 stem besloten om het hoofdbestuur machtiging te vragen de groep te ontbinden — wat volgens het reglement vereischt wordt.

Mocht eventueel die machtiging niet worden verkregen, dan zal het huidige bestuur aftreden.

In afwachting van de beslissing uit Holland zal reeds op het einde van deze maand het groepskantoor worden gesloten en de boeken en meubelen worden verkocht".

Curaçao.

De Cur. Ct. meldt:

„Naar wij uit goede bron vernemen wordt binnenkort hier verwacht de ingenieur der 2de klasse van den Rijkswaterstaat G. J. van den Broek, wiens komst in verband staat met het bezoek, dat later door Prof. Dr. J. Kraus aan Curaçao zal worden gebracht.

***

De heer G. B. Dussel, waarn. landbouwkundige, is Zondag ll. met het ss. „Jan van Nassau" van zijn reis naar het Far West teruggekeerd, alwaar hij in opdracht van het Gouvernement 't Amerikaansche Dry farming system bestudeerd heeft.

Hieromtrent schrijft De Wekker:

„Onze lezers kennen reeds onze opinie nopens al die proefnemingen op landbouw- en visscherijgebied: allen hebben zij, zooals door ons en anderen was voorspeld, reeds geleid tot nihil en zullen ver-

der geen ander resultaat hebben. Zonder water is geen landbouw mogelijk, en deze nijverheidstak en die van de visscherij zijn hier niet anders te beoefenen, dan zooals zij thans, na allerlei vroegere, jarenlange proefnemingen, worden beoefend. Het geld, dat tot verbetering van die takken der nijverheid wordt aangewend, is vrijwel als weggegooid te beschouwen. Geen enkel gunstig resultaat is aan te wijzen als verkregen ten gevolge van het besteden van aanzienlijke sommen.

Wil men iets degelijks in het belang van den landbouw ondernemen, dan trachte men water door middel van artesische putten aan het eiland te verschaffen. In Amerika zijn verscheidene maatschappijen, die tegen een betrekkelijk schappelijke vergoeding met eigen machinerieën enz. zulke putten aanboren. Gelukt het — wat allerwaarschijnlijkst is — hier artesisch water te verkrijgen, dan zal Curaçao met zijn phosphaatrijken bodem in korten tijd in een Paradijs worden herschapen. Zonder water echter...... niets!"

***

De navolgende berichten zijn nog uit de Cur. Courant:

Sedert de vorige week verblijven in ons midden drie vliegeniers met twee vliegmachines. Het zijn de heeren Thor, Knox Martin en Le Roy Mc. Alen, die voornemens zijn, indien het publiek bereid blijkt de noodige fondsen bijeen te brengen, hier vliegdemonstraties te houden. Naar wij vernemen heeft men tot dit doel reeds ruim f 500.— bijeen, welk bedrag echter nog niet voldoend geacht wordt.

***

De consul van Santo Domingo maakt in het Boletin Comercial een telegram bekend, waarbij gemeld wordt, dat de opstand in die republiek gedempt is en dat dertig der voornaamste revolutionairen het land verlaten hebben.

***

Eergister verscheen het eerste nummer van het nieuwe blad in het papiëmentsch El Andariego, welk blad driemaal in de week zal verschijnen. Administrateur is de heer J. Camilo Palm.

El Andariego wil zeggen de „Ronddolende". Wij kunnen dit blad niet met ingenomenheid begroeten. Hoe minder men op Curaçao Papiëmentsch spreekt en leest, des te beter is dit o. i. voor de bevolking.

***

De Cur. Ct. bevat het navolgende bericht, dat wij in geen onzer groote dagbladen aangetroffen hebben:

„De gestolen documenten van Castro. — De voormalige president had aan zijn vriend Melitta, die te Hamburg onderhandelingen voerde, belangrijke stukken toevertrouwd betreffende een poging tot een opstand in Venezuela. Een bediende van Melitta, Michaelis genaamd, besloot met zijn vriend den detective Morrh zich meester te maken van de papieren en deze te verkoopen aan de tegenstanders van Castro.

Melitta slaagde er echter in de beide dieven te doen arresteeren voordat deze hun plan hadden kunnen uitvoeren. De strafkamer van de rechtbank te Hamburg veroordeelde Mohr en Michaelis beide tot vier maanden gevangenisstraf. De eisch luidde 18 maanden".

***

Van Castro hoort of verneemt men intusschen niets meer. Niemand kan eigenlijk met zekerheid zeggen, of hij bij de laatste omwenteling geweest is.

***

De heer Hamelberg schrijft aan de N. R. Ct. over het instellen van gekozen gemeenteraden in de kolonie Curaçao. Het belangrijke stuk is te omvangrijk om hier in zijn geheel opgenomen te worden, wij bepalen ons tot opneming van eenige punten daaruit, belangstellende lezers vinden het stuk in het avondblad van 29 November.

De heer Hamelberg zegt, dat hij vroeger en ook nu nog er geen heil in ziet om den kolonialen raad te doen kiezen door het volk of liever door de ingezetenen van het hoofdeiland Curaçao.

De schrijver wil de bevolking der verschillende eilanden haar eigen huishoudelijke zaken doen regelen. Wel is er jaren geleden met het instellen van gemeenteraden een proef genomen, die jammerlijk mislukt is, maar, zegt schrijver, de bevolking is met rassche schreden vooruitgegaan en de toen bedoelde gemeenteraad was slechts een parodie op hetgeen men daaronder gewoonlijk verstaat. Ook de bestaande landraden op de kleinere eilanden kunnen niet geacht worden te werken als gemeenteraden.

„Van dergelijke instellingen kan geen kracht uitgaan, en het heeft blijkbaar ook niet in de bedoeling gelegen aan de landraden, evenals aan gemeenteraden, de zorg voor eigen, huishoudelijke aangelegenheden op te dragen. Een lichaam, aan hetwelk de zorg voor een huishouden is toevertrouwd, dient de middelen ter beschikking te hebben om uit te voeren, wat het ter behartiging van de belangen van dat huishouden noodig acht, en daarvan is bij de landraden geen sprake.

Bij het instellen van gemeenteraden in de kolonie zal het dan ook een onafwijsbare eisch zijn inkomsten ter hunner beschikking te stellen. Doch vermeerdering der koloniale uitgaven, m.a.w. verhooging van het Rijks-subsidie, behoeft daarmee niet gepaard te gaan. Het zou mij te ver voeren hier in détails te treden over de wijze waarop, zonder uitzetting der uitgaven, gemeenteraden in staat zouden kunnen worden gesteld hun huishoudelijk beheer te bekostigen. Slechts zij er op gewezen, dat het beheer over de aangelegenheden, waarvan het koloniaal bestuur zal worden ontlast, zeker niet kostbaarder zal worden, wanneer het in handen komt van met de plaatselijke toestanden en beschikbare werkkrachten beter dan dat bestuur bekende gemeenteraden.

Ook is het hier niet de plaats in uitvoerige beschouwingen te treden over den werkkring van en de contrôle op de gemeenteraden. Doch een enkel woord zij hierover toch gezegd.

Wat dien werkkring aangaat, zal het waarschijnlijk blijken, dat niet alles, wat hier te lande gemeentezorg uitmaakt, dit ook in de kolonie zal kunnen worden. Wel is waar staat m. i. de bevolking onzer West-Indische eilanden in ontwikkeling niet achter bij die van menige plattelandsgemeente in Nederland, in den tijd, dat die voor zelfbestuur werd rijp geacht, doch de vroeger bestaan hebbende, scherpe afscheiding onder de bevolking, waarvan de traditie nog voortleeft, zal ten deze toch aanmanen tot voorzichtigheid.

Ook zal het raadzaam zijn te beginnen met het instellen van gemeenteraden op de hoofdplaatsen der eilanden, waar de ingezetenen meer dan die in de buitendistricten in aanraking komen met de buitenwereld, waar betere en meer gelegenheid bestaat tot het ontvangen van degelijk onderwijs en waar dus de bevolking op hooger peil staat. In de buitendistricten woont de bevolking ook te zeer verspreid om veel gemeenschappelijke belangen te hebben, zoodat daar de instelling waarschijnlijk weinig zou worden gewaardeerd. Echter moet de mogelijkheid onder de oogen worden gezien, dat het mettertijd anders kan worden.

Wat de contrôle op de gemeenteraden betreft — in hoofdlijnen zal ten deze Nederlandsche Gemeentewet kunnen worden gevolgd. In de plaats van de Gedeputeerde Staten trede de Raad van Bestuur, in die van de Provinciale Staten de Koloniale Raad en in die van den Commissaris der Koningin de gouverneur, een en ander met de wijzigingen, die noodig zullen blijken.

Natuurlijk zullen er moeielijkheden te overwinnen zijn. Terecht zijn de toestanden van de kolonie meermalen als zeer eigenaardig geschetst, en met die eigenaardigheden zal rekening dienen gehouden te worden, zoodat ervaringen, in zake gekozen regeeringslichamen hier te lande opgedaan of zelfs in onze Oost-Indische bezittingen met hun afzonderlijke wetten voor Europeanen, Inlanders en daarmee gelijkgestelden, ten deze van weinig nut zullen blijken te zijn. Het bepalen van de bevoegdheden van en de eischen voor het kiesrecht zal geen gemakkelijke taak zijn, en zoo zullen er zich meer zwarigheden voordoen. Doch tegenover deze moeielijkheden staan ook groote voordeelen.

In de eerste plaats zal er van toegekend bestuur van eigen, huishoudelijke zaken een opvoedende kracht uitgaan. In de tweede plaats zal èn koloniaal bestuur èn regeering in het moederland er beter door bekend raken met de toestanden en behoeften des volks. En — last not least — zal het koloniaal bestuur er door in staat worden gesteld meer in het bijzonder zijn aandacht te wijden aan de hoogere belangen der kolonie. Hiermee zij geenszins gezegd, dat dat bestuur in die taak tekort is geschoten, doch het laat geen twijfel over dat, onder de bestaande bestuursregeling, de zorg voor de zuiver plaatselijke aangelegenheden van alle zes de eilanden der kolonie een te groot deel van de eigenlijke bestuurstaak in beslag neemt.

Een onderzoek der onderwerpelijke zaak zij der regeering dus ernstig aanbevolen".

WAT DE INLANDER ZEGT.

Gevolgen der Zedelijkheidsbepalingen. Gesloten zijn thans de „huizen van pleizier" te Semarang — constateert niet zonder weemoed de Perniagan — en eenzaam stil is het thans in de straten, waar vroeger 's nachts bij helderen maneschijn de Chineesche jongelingschap met de guitaar de liefelijke krontjong muziek maakte, in gezelschap van die aardsche engeltjes, die ook onder den naam van koepoe koepoe malem oftewel „nachtvlinders" bekend staan. En wat een bier werd er toen niet bij gedronken! Dat gaf leven in de brouwerij. Maar dit was slecht in de oogen van de zedelijke overheid, dit kwaad moest worden bestreden...... Maar helaas, het heeft zich slechts verplaatst. Achteraf blijkt, dat, waar men padi heeft willen planten, gras is uitgeschoten. Wat gebeurt er nu? De meisjes, die uit de bordeelen zijn weggejaagd, trekken heen en weer, komen in zoogenaamde Inlandsche en Chineesche hotels terecht, die, zoo zij 't niet reeds waren, zooals op menige plaats althans in Solo en Djokdja — thans bij alle rendez-vous-huizen geworden zijn. En deze hotels maken goede zaken. 't Is tegenwoordig wel zaak om eerst goed uit uwe oogen te kijken, alvorens ge in het een of ander hotel afstapt, vooral als ge met vrouw of dochter op reis zijt.

Inl. Ambtenaren-vrees voor de S. I. Maar ook om andere redenen is het geraden, eerst naar het hotel

te informeeren, waarin ge uw intrek denkt te nemen, althans voor sommige Inlandsche ambtenaren, zoo schrijft de Pantjaran Warta, — die vreezen met Sarikat Islammers in aanraking te komen, daar deze naar hunne meening zooveel mogelijk geweerd en gemeden moeten worden. Laatst kwamen er, volgens den berichtgever van genoemd blad, ergens in een Inl. hotel in de Preanger twee Inl. ambtenaren. Zij waren op Europeesche wijze gekleed, in 't wit, keurig glad geschoren, piek-piek-fijn, met W.-knoopen aan hunne toegesloten jassen en met mooie hoofddoeken. Kortom, 't waren echte dandies. Binnen tredende vroegen zij aan den hotelhouder: ,,Is dit een hotel?" Deze was zeer verwonderd over deze vraag, want het was toch van buiten te zien, dat het huis een hotel was. Denkende, dat 't den heeren eigenlijk te doen was om te weten te komen, welke gasten er reeds hun intrek hadden genomen, antwoordde hij: ,,Is 't soms uwe bedoeling iemand te ontmoeten, die hier gelogeerd is?" en zeide den naam van één der bekendste leiders van de Sarikat Islam eener naburige hoofdplaats. De Inl. ambtenaartjes keken daarop elkander verschrikt aan en de eene vroeg toen aan den andere in eene taal, die naar Hollandsch geleek: ,,Zeg is er geen bezwar, zeg S. I.? Wij sellen mar een ander hoteltje soeken..." Daar ik — alzoo de schrijver — met dit nieuwerwetsche Hollandsch niet zoo goed bekend ben, zweeg ik. Een der ambtenaren zeide tegen mij, in het Maleisch: ,,Nee, zeg, 't is niet noodig, dat je hem..... dat wij hier geweest zijn. En zij verlieten haastig het hotel. Alweer een staaltje, meent het blad, van den afschuw of vrees, welke de Inl. ambtenaren koesteren voor de S. I.

Chineezen contra S. I. Over dit onderwerp schrijft in de Pantjaran Warta iemand, die zich ,,Een Javaansch student alias Si Kromo" teekent, het volgende: In de Chineesche persorganen leest men, hoe van alle relletjes de schuld aan de Inlanders en aan de S. I. wordt gegeven. De Chineezen zijn zeer op ons gebeten en vandaar hunne onwelwillende, ja dikwijls vijandige houding. Wat heeft de Perniagan in den laatsten tijd al niet geschreven over de ongeregeldheden in Rembang! Is de rust daar feitelijk niet hersteld door het beleidvol optreden van Resident Gonggrijp en nadat de heer Johan in Toeban vervangen werd door een assistent-resident, die niet handelde in strijd met de inzichten van den Resident? De militairen konden toen veilig naar Soerabaja terugkeeren. ,,Neen, zeggen onze vijanden, de S. I. is toen kalm gebleven, omdat zij zag, dat het Gouvernement nog troepen genoeg bezit om de rust te handhaven. De heer Gonggrijp heeft toen gedaan, wat de heer Johan al eerder had willen doen. En nu wordt aan den heer Gonggrijp al de eer gegeven, die eigenlijk aan den heer Johan toekwam. Had men maar eerder gedaan, wat de heer Johan had voorgesteld, de Chineezen zouden niet aan het kortste eind getrokken hebben." — Zoo wordt er geoordeeld en gesproken. Alleen uit haat tegen de S. I. De Chineezen hadden natuurlijk gewild, dat de militairen waren gekomen, om maar ineens alle leden van de S. I. dood te schieten, al waren deze toen niet en nimmer tevoren in verzet geweest tegen het Bestuur. De schrik moest er in gebracht worden, opdat zij het nooit meer zouden wagen iets tegen de Chineezen te ondernemen. Neen, mijnheer de Chinees, gij zijt hier in het land van Kromo, uwe wetten van China gelden niet voor het eiland Java. Militairen zijn alleen dàn noodig, als de politie niet bij machte is de rust te herstellen. Was dit hier het geval? De Inlanders zijn niet zóó te keer gegaan als die rakkers van Chineezen in Februari van het vorige jaar, die feitelijk in verzet kwamen. De feiten, de toen gepleegde wandaden behoeven wij niet in herinnering te brengen; iedereen weet die nog wel. Als toen de residenten van Batavia en Soerabaja de Chineezen, die zich zoo krachtig gevoelden na de totstandkoming van de Chineesche republiek, eens in aanraking hadden gebracht met de kogels van de Hollandsche troepen, dan geloof ik, dat zij in hun recht waren geweest en niemand hun dit euvel zou hebben geduid. Toen hebben de Chineesche bladen niet afgegeven op de zwakheid van het Europeesche bestuur, integendeel, zij hebben de goedheid en het geduld der Residenten geprezen, dat deze niet terstond de militaire macht te hulp hebben geroepen. Waarom schreeuwen zij nu wèl moord en brand bij de minste herrie tusschen Inlanders en Chineezen? De Europeesche ambtenaren, die nu niet dadelijk de Inlanders in het ongelijk hebben willen stellen, in Tangerang, Batavia, Meester Cornelis, Krawang en Rembang worden gelaakt en gehoond. In Batavia en Meester Cornelis is juist ter gelegenheid van de bioscooprelletjes door tusschenkomst van het bestuur van de S. I. onheil voorkomen, zooals later gebleken is. Als de S. I. gewild had, zouden de Chineezen véél meer te lijden hebben gehad. Zij zijn lankmoedig geweest. Wij hebben 't er ook niet naar gemaakt, dat de Overheid tegen ons heeft moeten optreden, zooals zij in het vorige jaar tegenover de Chineezen gedaan heeft. Wij eerbiedigen de wetten van het land. De Chineezen doen dit niet altijd, zij gevoelen zich sterk met de regeering van de Chineesche Republiek in den rug. Chineezen! Gij, die het land hebt aan de S. I., bedenkt, dat gij indertijd uit uw land getrokken zijt om hier aan werk te komen, daar gij anders niet te eten zoudt hebben gehad. In dit land hebt gij een bestaan gevonden. Velen uwer zijn zelfs rijk geworden. Weest dankbaar, dat gij daartoe in de gelegenheid zijt geweest, en in de eerste plaats, omdat de Javaan nog zoo dom was en gij hem te slim af waart. En nu de Javaan tot ontwikkeling begint te komen en mede wil opgaan in de evolutie, nu moet ge niet boos gaan worden. Integendeel, ge moet u daarin verheugen en hem daarbij behulpzaam zijn. De Javaan heeft u indertijd niets in den weg gelegd. Helpt gij hem nu ook.

Een nieuw Orgaan der S. I. De Pembrita Makassar vernam uit de Warna Warta, dat de Sinar Djawa, eertijds het orgaan van den Luitenant-titulair der Chineezen, Sie Hien Liang, nu is overgegaan in handen van een uit de S. I. ontstaan vennootschap, en als zoodanig het orgaan van deze vereeniging voor Midden-Java geworden is. Het nieuwe blad blijft als vroeger om de twee dagen verschijnen. Het kapitaal is f 25000 groot en verdeeld in aandeelen van f 10. Een som van f 5000 is reeds gestort. Alles van de Sinar Djawa, machinerieën, letters, inventaris enz., is voor f 1500 overgenomen. De noodige bestellingen zijn uit Europa gedaan voor wat nog ontbreekt aan de nieuwe installatie. Het bestuur van de S. I. vormt de redactiecommissie. Hoofdredacteur is de heer Raden Poespo, geëmployeerde bij den majoor Oei Tiong Ham, terwijl de heer Saleh, vroeger aan de Warna Warta verbonden, redacteur is en Raden Joesoep administrateur. Raden Poespo heeft zijn sporen op journalistiek gebied reeds verdiend, bij andere bladen. Ook Raden Joesoep zal blijken een goed beheerder te zijn; hij staat bekend als 'n zeer ijverig man met veel initiatief.

Een Maleisch Tijdschrift in Nederland uitgegeven. De Perniagan vernam, dat te Amsterdam wordt uitgegeven een nieuw tijdschrift: de Kaoem Moeda, in de Hollandsche en Maleische taal met illustraties op de wijze van de Bintang Hindia en de Bandera Wolanda, zaliger nagedachtenis. Het komt den 15en van elke maand uit en wordt geredigeerd door den heer Amaroellah gelar Soetan Mangkoeta. Het abonnement bedraagt f 1.25 per jaar. De Kaoem Moeda zal in netheid en fijnheid van uitvoering niet onderdoen voor de beide even genoemde geïllustreerde bladen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Oordeel over de S. I. Volgens de Pewarta Soerabaja nemen de ,,weldenkenden" te Soerabaja hun ontslag als lid van de S. I., omdat zij moeielijkheden ondervinden door de gedragingen van de slechte elementen onder de leden en zij er ook op aangekeken worden. Door den eed, dien zij afgelegd hebben om elkander waar en hoe ook te helpen, moeten zij steun verleenen, waar steun eigenlijk onnoodig en niet goed is. Zoo zal de S. I., die aanvankelijk zoo mooi werd opgezet, wel als een een nachtkaars uitgaan. De Perniagan verwondert en ergert zich er over, dat op menige plaats de Chineezen ,,zoete broodjes" gaan bakken. Zeker is het goed om in vrede met andere naties te leven, maar mag men daarom in eigen kring verraad plegen? De S. I. weet wel, wat zij doet. Waar zij gevoelt, dat zij nu op menige plaats in kracht achteruitgaat, daar gaat zij in op het voorstel van Chineesche vereenigingen om samen te werken, waardoor zij zelf 't meest gebaat zal zijn en wij misschien weer aan 't kortste eindje zullen trekken.

Te Bandong heeft, volgens laatstgenoemd blad, ten huize van den loerah van Soeniaradja een vergadering plaats gehad van Inl. ambtenaren met bestuursleden van de S. I. Daar heeft de regent gezegd, dat het bestuur geen nieuwe leden mocht aannemen. Deze was echter nauwelijks heengegaan, of de President van de S. I. nam het woord en zeide, dat ieder wel weten moest, wat hij deed. Eénmaal in het schuitje moest men niet voor de golven terugdeinzen. De wedana kotta heeft hiervan proces-verbaal opgemaakt.

Relletjes. De Pewarta Soerabaja ontving bericht, dat te Tjiawigebeng in de afdeeling Koeningan van de residentie Cheribon vechtpartijen hebben plaats gehad tusschen Inlanders en Chineezen. De regent en controleur gingen er met een auto heen en het gelukte hun, de vechtenden tot bedaren te brengen. Vele Chineezen werden gewond. In de dessa Argesoenia, ook in Cheribon, werden een Inlander gedood en twee gewond. 't Waren bekende slechte sujetten. 30 Inlanders werden opgevat, waarvan kort daarna 24 weder losgelaten werden. De aangehoudenen bleken geen leden van de S. I. te zijn. Over en weer wordt er nu wraak uitgeoefend.

Haram di Kitab, haram di lidah. Wat verboden is moet ook nagelaten worden, zoo schrijft de Pewarta Soerabaja naar aanleiding van het feit, dat te Madioen een Hadji rondloopt, pas uit Mekka teruggekeerd, die af en toe de Chineesche bami-huizen binnenloopt om zich te goed te doen aan dit gerecht van varkensvleesch en daarbij den noodigen sterken drank gebruikt. Waartoe heeft het gediend,

vraagt het blad, dat mijnheer de Hadji naar Mekka is geweest? Voor de vergeving zijner zonden?

Staking der Stoomtramconducteurs. Hetzelfde blad bericht, dat alle conducteurs en leerling-conducteurs van de O.-J. Stoomtram-Mij. te Soerabaja geweigerd hebben om te werken, omdat zij niet gediend zijn van het optreden van den heer Adolf, chef van den stadsdienst. Hij is gehaat bij zijne ondergeschikten, maar wordt door zijne superieuren zeer gewaardeerd. 't Ligt voor de hand. Naar 't geen wij van hem weten, rijdt hij het personeel dagelijks flink achterna. Dat vinden de heeren minder pleizierig, want knoeien en luieren kunnen zij nu niet meer. Eigenlijk hebben zij niets te klagen. Twee jaren geleden werden hunne traktementen verhoogd. Elk jaar krijgen zij een gratificatie van f 30 à f 40 en genieten nog andere voordeelen. Gelukkig, dat de machinisten en het andere personeel niet weigerachtig zijn. De dienst gaat door. De directie heeft intijds de noodige maatregelen genomen en verbintenissen aangegaan met verscheidene Chineezen die klaar staan om bij de maatschappij in dienst te treden en het werk van de stakers over te nemen, ook voor 't geval algemeen gestaakt mocht worden. De heer Adolf is gehandhaafd, om te doen zien, dat de directie zich niet stoort aan het optreden van het Inlandsch personeel.

Van Vreemde Koloniën.

Recruteering van ambtenaren voor Kongo.

De studiegroep van 't Instituut Solvay heeft zich in den laatsten tijd bezig gehouden met de vraag der beste middelen om een waardig koloniaal ambtenarenkorps te krijgen. De uitvoerige gedachtenwisseling heeft tot een zestal conclusiën geleid.

I. De onverwijlde reorganisatie van de aanvulling der hoogere ambtenaren is een levenskwestie voor de kolonie. II. De hooge ambten zullen slechts aan uitstekende personen gegeven mogen worden, die een hooge opleiding in een inrichting van hooger onderwijs zullen hebben genoten en bovendien met vrucht een minstens tweejarigen specialen kolonialen cursus zullen hebben doorloopen. Deze cursus moet op kosten van den staat georganiseerd en gevolgd worden. III. Alvorens een vaste aanstelling te krijgen moet de adspirant-ambtenaar een vast te stellen tijd in de kolonie hebben doorgebracht. Wenschten enkelen deze stage te doen doorloopen vóór den aanvang van den cursus, anderen wilden hem in 't midden er van leggen, weer anderen hem na volbrachte studie doen volgen. IV. De openkomende plaatsen zullen aan de candidaten toegewezen worden met stipte eerbiediging van de ranglijst door de jury der Koloniale school op te maken. V. Het is wenschelijk ambtenaren te belasten met studieopdrachten in verschillende vreemde koloniën, nadat zij eenigen tijd in vasten dienst in Kongo werkzaam zijn geweest. VI. Om de besten te doen besluiten de koloniale loopbaan te kiezen, moet deze aantrekkelijk worden gemaakt door de materieele voordeelen te vermeerderen en vooral door de pensioenen te verhoogen.

Belgisch Kongo.

Toen ik eenige jaren geleden, met een Belg over het verschil in belastingen tusschen zijn land en 't onze sprekende, ons koloniaal bezit als een oorzaak aangaf voor het hoogere belastingbedrag, sloeg hij de handen ten hemel: „Koloniën, die geld kosten, dat kwam hem iets onaannemelijks voor; koloniën moesten de kas van 't moederland vullen. Waarom behield men ze anders?" Zelfs voegde hij er aan toe: „Stel je Koning Leopold tot voorbeeld, die haalt millioenen uit Kongo en mocht België Kongo ooit tot kolonie krijgen, dan zouden die millioenen den Belg ook van belasting ontheffen". Het omgekeerde kwam zelfs niet als een mogelijkheid bij hem op.

En thans? De begrooting van B.-Kongo voor het volgend jaar sluit met een tekort van 21 mill. fr. Zij, die de overname door 't rijk ontraden hebben, uiten nu Schadevreugde. Allen zijn teleurgesteld. De lasten voor België zijn zelf vond men al hoog, de illusie van ontheffing daarvan door de rijke kolonie is omgezet in een verhooging, die niemand welkom is. Maar de uitbuiting, die de Koning voor zijn verantwoording durfde nemen, is door de regeering erkend en veroordeeld. België heeft het zich nu tot een eer gemaakt in Kongo humanere begrippen toe te passen. Aan de hemeltergende toestanden, die er voor een deel nog voortbestaan, moet een einde komen. Voor de economische ontwikkeling en exploitatie van de kolonie zullen millioenen besteed moeten worden. Bestuur en administratie vragen andermaal millioenen.

Mocht België zijn rol niet ten volle naar de begrippen van onzen tijd aanvaarden, dan zullen de machtige buren het op de vingers tikken. 't Kan niet terug, 't moet nu vooruit. Als troost heeft 't dat de uitgaven van heden later, eens, vruchtdragend zullen zijn. De wissel op een verre toekomst geeft echter geen tevredenheid voor het geslacht, dat er nu is, en dat zich daarbij nog de vraag stelt, of de groote mogendheden er toch niet toe zullen overgaan Kongo eens te verdeelen, nadat België er zijn rijkdom en zijn moeite aan ten beste gegeven zal hebben.

Ik zou nu mijn zegsman van eenige jaren geleden wel eens willen hooren.

Een Duitsch hoog koloniaal hof.

Het verloop der rechtszaken sluit voor de D. Schutzgebieten bij de Oberngerichten, waarin de rechtsgeleerde Opperrechter met vier leden zitting hebben. Voor elk beschermgebied bestaat een oppergerecht — meest in de plaats, waar de bestuurszetel is — het is in civiel- en strafzaken het hof van beroep en appel voor de in eerste instantie bij de landraden behandelde zaken. Revisie bestaat niet.

Deze instelling is tot stand gekomen in navolging van de consulaire rechtspraak, maar zij vertoont daarmede toch een werkelijk verschil, want inplaats van 't Oppergerecht fungeert bij 't consulairproces als hof van beroep en appèl het Rijksgericht te Leipzig. Het gemis aan een dergelijk Rijksinstituut doet zich in het koloniaal rechtswezen degelijk voelen, en dit heeft geleid tot een ontwerp van wet tot instelling van een Kolonialgerichtshof. Zooals de naam al aangeeft zal het zich alleen inlaten met zaken, die in de koloniën zijn behandeld. Het zal zijn zetel in Berlijn krijgen.

Verfassung, Zuständigkeit, Prozeszverfahren zijn overeenkomstig dezelfde hoofdstukken voor het Reichsgericht samengesteld met de wijzigingen, die de verhoudingen noodzakelijk maken. Het personeel heeft, wat aanstelling en discipline betreft, dezelfde praerogatieven als de leden van het Reichsgericht, en zal ook afzetbaar zijn. De uitspraken worden door een college van vijf rechters genomen.

Wij halen de volgende bepaling nog speciaal aan: Bij alle vragen, waarbij het belang van het rijk, van een bondsstaat of een kolonie dit vordert, kan de rijkskanselier een ambtenaar bestemmen om als vertegenwoordiger van dit belang bij de behandeling tegenwoordig te zijn, aan hem moet, tot aan het einde van de mondelinge behandeling, desverlangd het woord verleend worden.

Het hof is bestemd voor de revisie, wanneer deze wordt gevraagd over uitspraken van oppergerechten. Bij burgerl. rechtsgedingen is de revisie in het algemeen alleen toelaatbaar, wanneer de waarde van de zaak, waarover het bezwaar loopt, meer dan 5000 M. is; in strafzaken alleen voor misdaden, terwijl het voor hoog- en landsverraad de eerste en laatste instantie behandelt, zooals het Reichsgericht dit doet. Wanneer het de geldigheid betreft van een koloniaal voorschrift, bezwaren tegen de koloniale fiskus of belastingen, dan is de revisie steeds geoorloofd. De grens der toelaatbare zaken kan door keizerlijk voorschrift worden verruimd.

De kosten zijn geraamd op 32.400 M. p. j.

De handelrelatiën van Frankrijk met zijne koloniën.

Het rapport van de vaste commissie der douanen geeft cijfers over 1912 in vergelijking met de voorafgaande jaren. De handelsrelatiën tusschen moederland en koloniën, protectoraten inbegrepen, nemen geregeld toe. 't Totaal van den invoer in Frankrijk overtrof dat van den uitvoer in 1912 met 329,5 millioen fr., dat is 22 percent meer dan het gemiddelde van 1907—1911. Iets anders is natuurlijk de verhouding van den kolonialen invoer tot den totalen invoer van het moederland. Hier blijkt zelfs, dat de invoer van het buitenland in sterker mate toenam dan die van de koloniën; bereikte deze laatste in 1907—'11 een gemiddeld van 11,15 percent, voor 1912 was het 10,78 p.c. Voor den uitvoer was in de beide hier bedoelde verhoudingen een vermeerdering van ruim 12,5 tot ruim 13,5 p.c.

Frankrijk nam voor 1613 mill. fr. deel in den buitenl. handel van zijn overzeesch gebied. Deze koloniën ruilden onderling voor 68 mill., met vreemde landen werd voor 949 mill. verhandeld. Deze bedragen zijn ongeveer voor de helft in- en uitvoer.

Algerië staat in 't handelsverkeer bovenaan met meer dan een milliard omzet. In de gegeven cijfers van 1912 zijn die van Marokko niet meegerekend, toch mogen deze ook genoemd worden, en Frankrijk kan tevreden zijn met zijn deel. Op een invoer- en uitvoercijfer van 227 millioen heeft Fr. 40, Engeland 29, Duitschland 13 en Spanje 6 p.c.

Verkenning van de Sahara per vliegmachine.

De divisie, welke in Tunis o.m. tot taak heeft de verkenning van de Sahara voort te zetten, trekt hiertoe op merkwaardige wijze partij van vliegtuig. Het in de oase van Biskra gestationneerde vliegsmaldeel is naar Tunis ontboden, om een vlucht naar de tot Tripolis behoorende plaats Ghadames te ondernemen. Van de 600 K.M., waarover deze tocht zich moet uitstrekken, ligt meer dan de helft in de volle woestijn en 't overige deel is ook nog ten volle onherbergzaam gebied. Het plan bestaat dezen tocht door andere te laten volgen van Colomb —Béchar tot Insalah, hetgeen andermaal 600 K.M. bedraagt. En nog al verder strekken de voornemens zich uit, nam. om van Colomb Béchar naar Timboektoe, aan de Niger, te vliegen, d. i. ongeveer 1400 K.M. over eenzame woestijn.

Het tin in Nigeria.

De aandeelen van de Engelsche maatschappij, die de tin-exploitatie van Nigeria tot doel heeft, zijn belangrijk in waarde gedaald. De directie te Londen verklaart dit door de groote vermindering van de tinprijzen, die van 228 tot 179 Pd. St. per ton vielen in 6 à 8 maanden. Daarbij komen de hooge spoorwegtarieven de vervoerkosten van het tin zóó

opdrijven, dat een verzoek is moeten worden ingediend aan het koloniaal bewind om hierin tegemoet tė komen.

De Zuid-Afrikaansche Indiërs in Londen.

Een deputatie van de All-Indian South African League heeft de grieven der Indiërs in Z.-Afrika aan Lord Crewe overgebracht. Zij bepleitte de urgentie van de volgende maatregelen: 1. Het vrijlaten uit de gevangenis van de tijdelijke verzetsmannen en stakers; 2. Het wegnemen uit de immigratie-acte van de bekende steenen des aanstoots, en uit de wetgeving van de bepalingen, die ingaan tegen den godsdienst en het gezinsleven der Indiërs. 3. Afschaffing van 't hoofdgeld. 4. Een streng onderzoek naar de verantwoordelijkheid beiderzijds voor de jongste gebeurtenissen, door een rechtbank waarin de Indiërs vertegenwoordigd zullen zijn. 5. Het treffen van maatregelen door de Kroon ter verzekering van de burgerschapsrechten aan de Br.-Indiërs in het geheele Rijk, zooals dit hun plechtig toegezegd is geworden.

In een uitvoerig bescheid ging Lord Crewe het ontstaan van de oorzaken der grieven van de Indiërs na. Toezeggingen kon hij niet doen, daar de zelfstandigheid van Z.-Afr. te eerbiedigen is, maar hij heeft er wel naar gestreefd de gemoederen te kalmeeren door toepassing van den regel: „begrijpen is vergeven".

Z.-Afr. kon zijn immigratie regelen zooals het zelf verkoos, waren er geen Indiërs, dan kon het besluiten er geen een toe te laten. Het heeft ze echter toegelaten en de Indiërs zijn gekomen. Het deed nog meer, het heeft ze zelf uitgenoodigd tot komen. In twee opzichten heeft het van hun tegenwoordigheid groot voordeel getrokken. Vooreerst door hun ijverigen arbeid, vervolgens door het aandeel dat zij, door pionierwerk en handel, hebben gehad in de voorafgaande ontwikkeling der kolonie. Wordt de beteekenis hiervan goed begrepen, dan is daarnaast aandacht te schenken aan den bijzonderen toestand, waarin de Indiërs door die omstandigheden geplaatst zijn. Voor hen zijn afzonderlijke bepalingen gemaakt, die echter niet het karakter hebben van tegen de Indiërs of tegen de Aziaten gericht te zijn.

Het huldigen van een tegenovergestelde opvatting heeft veel bijgedragen om de moeilijkheden te vergrooten. Naast grieven van practische beteekenis, zijn moreele grieven gekomen, die nu niet meer buiten beschouwing gelaten mogen worden.

De Indiërs zullen niet ontkennen, dat Z.-Afr. het recht heeft voorschriften tegen polygamie uit te vaardigen. En toch behoort aandacht te worden geschonken aan de zeden van de samenleving waarin polygamie geoorloofd is. Kan een algemeene maatregel niet gewraakt worden; anderzijds zal dus rekening zijn te houden met persoonlijke gevallen.

Wat de geschiedenis van de belasting van 3 P. St. per hoofd in Natal betreft, bestaat een geschil over de toezegging, die in 't parlement der Unie gedaan is. Zooveel is zeker, de Unie-regeering heeft het hoofdgeld willen afschaffen, maar het is behouden gebleven door een verschil in inzicht bij de Natalsche leden. Lord Crewe ziet het nut van het behoud van deze belasting niet in en hij betreurt daarom te meer, dat zij heeft meegewerkt om de onlusten te doen uitbreiden.

Er hebben nu veroordeelingen plaats gehad. Tot het instellen van een afzonderlijke rechtbank, waarin Indiërs zouden zitten, zal, meent de minister, de regeering van Z.-Afrika wel niet overgaan, maar hij heeft de beste verwachtingen van het aan generaal Smuts opgedragen onderzoek ter plaatse.

Zeker moest elk onderdaan van een Britsch gebied in elk ander deel ook ten volle als zoodanig beschouwd worden, maar daar staat weer tegenover dat elk zelfstandig onderdeel van 't Rijk vrij moet blijven in het bepalen, wie het in zijn gebied wil toelaten.

Het opendeurstelsel voor Angola.

De Portugeesche regeering heeft het opendeurstelsel voor Angola uitgevaardigd. Het decreet legt een recht van 3 percent ad valorem op alle buitenlandsche goederen, die voor doorvoer in de maritime zone bestemd zijn. Komen diezelfde goederen van de landzijde binnen, dan is het geheven recht slechts 1½ p.c. De bepaling heeft alleen betrekking op handelswaren, die weer uitgevoerd worden, het opensstellen is dus nog zeer voorwaardelijk.

Hetzelfde decreet verlaagt de uitvoerrechten op eenige landbouwproducten en dieren, die van Angola voor Portugeesche en andere vreemde havens worden uitgeklaard.

O.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

Nederlandsch Bijbelgenootschap.

Gaarne wordt dezerzijds de aandacht gevestigd op het verslag over den staat en de werkzaamheden van het Nederlandsch Bijbelgenootschap gedurende het jaar 1912, hetwelk dezer dagen in druk is verschenen.

Ook uit dit jaarverslag blijkt, dat het genootschap zijn arbeidsveld voor een groot gedeelte in de Nederlandsche koloniën zoekt. De druk van bijbelvertalingen en bijbelsche verhalen in een aantal Inlandsche talen van den Indischen Archipel werd voorbereid of kwam gereed. Bovendien nam het genootschap op zich de uitgave van een Nieuw Testament in het Papiamento, een gemengde taal, die tamelijk algemeen gesproken wordt door de bevolking van onze West-Indische eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire.

Voorts bevat het verslag onder meer het overzicht van een voordracht van den zendingsconsul, Dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer van Dubbeldam, van wiens instructie het eerste artikel luidt: „De taak van den zendingsconsul is de belangen der Protestantsche Kerk in Oost-Indië te behartigen, vooral waar het werk der zending en dat der Regeering elkander raken".

Jaarboek van het mijnwezen van Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen het Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch Oost-Indië. 4e jaargang 1911. Verhandelingen (met afzonderlijken kaarten-atlas).

De verhandelingen, waarmede dit gedeelte van het jaarboek is gevuld, zijn de volgende: Levensbericht van den mijningenieur Pieter van Dijk, door J. A. Schuurman (met portret). — Korte beschrijving der petroleum-terreinen, gelegen in het zuidoostelijk deel der residentie Djambi (Sumatra), door Dr. A. Tobler. — Verslag over Zuid-Nieuw-Guinea, door O. G. Heldring (met platen). — Overzicht van de geographische en geologische gegevens, verkregen bij de mijnbouwkundig-geologische verkenning van het eiland Flores in 1900 en 1911, door Ar. J. J. Pannekoek van Rheden. — Onderzoek naar de oorzaken der grondwerking in een deel der spoorbaan Poerwakarta—Padalarang, ten zuiden van de brug over de Tji Somang, door E. A. Douglas. — Bijdrage tot de kennis van het ontstaan van het tinerts op Banka, door F. P. C. S. van der Ploeg.

De Indische Gids.

De December-afl. van De Indische Gids opent met een necrologie van den heer J. E. de Meijier, die jarenlang de redactie van dat tijdschrift waarnam, en den 27en November j.l. overleed. Ook het jongste nummer van Eigen Haard wijdt zeer waardeerende woorden aan den ontslapene. I. G. zoowel als E. H. geven het portret van den heer de M. Daarop volgt een korte levensbeschrijving van den heer C. A. van Affelen van Saemsfoort, in leven assistent-resident van de Noordkust van Atjeh, van wiens hand verscheidene artikelen in de I. G. werden opgenomen.

Het eerste hoofdartikel van de hand van Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg is getiteld: Gouvernements-exploitatie in Nederl.-Indië. Het herinnert ons aan de dissertatie van Mr. Van der Stok, waarvan de titel gelijkluidend is, doch hield de laatste een warm pleidooi voor G. E., Jhr. Sandberg is er blijkbaar vooralsnog weinig mede ingenomen. Z. i. schijnt, bij de behandeling van het al of niet wenschelijke van G. E., de groote fout daarin te liggen, dat de kwestie te zeer van een algemeen academisch standpunt beschouwd wordt, waardoor geen rekening gehouden is met de eischen, die verschillende toestanden stellen.

Zoo kan in een oudere, volgroeide, krachtige Westersche gemeenschap G. E. een schitterend middel zijn om die gemeenschap nog krachtiger te maken, terwijl het in een jongen, pas opkomenden en nog zwakken staat de oorzaak van zijn ondergang zijn kan. Westersche toestanden en desiderata, zoo maar mir nichts, dir nichts, over te planten en op te dringen aan Oostersche landen en gemeenschappen, zijn gevaarlijke proefnemingen, oordeelt Jhr. Sandberg.

Het volgende artikel, handelend over „De kasten van Britsch-Indië", is geschreven door Prof. J. S. Speijer, welke geleerde inmiddels is overleden.

De heer M. L. M. van der Linden houdt vervolgens een pleidooi voor de instelling van een kadaster voor het inlandsch grondrecht, welk onderwerp te voren reeds door den schrijver in „Het Recht in Ned.-Indië" (jaargang 1911) onder de oogen werd gezien.

Van historisch belang is het verhaal eener reis van den heer J. M. Michielsen naar 't Posso-meer, 12—17 Juli 1869, uitgegeven door Dr. N. Adriani.

Verder bevat dit Nr. de gewone maandelijksche rubrieken, als: Varia. (Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den O.-I. Archipel. — Bedevaartverslag 1912—'13 van den consul te Djeddah). — Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door P. G. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

De Assistent bij de Tabakscultuur in Deli.

De heer F. Schoevers hield eenige maanden geleden een voordracht over het leven en werken van den assistent bij de tabakscultuur in Deli, waarvan een verkort verslag werd opgenomen in het orgaan der studenten aan de Hoogere Landbouwschool te Wageningen „Ceres".

Naar aanleiding van dit verslag publiceerde de redacteur van het te Medan verschijnende blad „De Planter", het orgaan der vakvereeniging voor assistenten in Deli, een open brief aan genoemde studenten, waarin hij een heftigen aanval richtte tot den heer Schoevers en hem beschuldigt willens en wetens den Wageningschen studenten een rad voor de oogen te hebben willen draaien, door hen „klaarblijkelijk slechts den geflatteerden kant der medaille

te toonen, zonder hen tevens, zooals het behoorde, terdege op de keerzijde er van opmerkzaam te maken".

Tegen deze beschuldigingen nu komt de heer Schoevers in verzet in het jongste nummer van meergenoemd orgaan „Ceres". Hij zegt, dat de beknoptheid van het verslag oorzaak is geweest, dat zijn voordracht niet geheel juist is weergegeven; wel degelijk heeft hij op de nadeelen gewezen, maar toch houdt hij tegenover den schrijver van den open brief staande, dat:

„ofschoon er stellig in Deli misstanden zijn, die niet van dien aard zijn om een energiek, ontwikkeld, op behoorlijk zedelijk peil staand mensch af te raden bij een der prima maatschappijen als assistent in dienst te gaan, daar hij daar in betrekkelijk korten tijd zijn toekomst kan verzekeren, terwijl zij, die geluk hebben en 't tot administrateur brengen, naar Europa kunnen terugkeeren en op hun lauweren rusten op een leeftijd, dat hun in Europa gebleven tijdgenooten nog hard moeten ploeteren, om de toekomst van zichzelven en hun gezin te verzekeren".

Buitenlanders in Ned.-Indischen Staatsdienst.

Twee publicaties van recenten datum handelen over dit onderwerp, n.l. de Ingenieur No. 48, waarin de heer R. A. van Sandick aan het woord is onder het opschrift: Buitenlandsche ingenieurs in Nederlandsch-Indischen staatsdienst, en het December-Nr. van Neerlandia, waarin opgenomen een brief van , een officier van gezondheid, getiteld: „Nog eens: Buitenlanders in Nederlandsch-Indischen Staatsdienst".

Het Kazerne-concubinaat in Ned.-Indië

De heer A. de Braconier, oud-officier der Infanterie van het Oost-Indische leger, thans bibliothecaris van het Koloniaal Museum te Haarlem, schrijft in het December-nummer van „Vragen van den Dag" een opstel over het kazerne-concubinaat in Ned.-Indië.

Eigenlijk is deze studie eene beredeneerde bespreking van de onlangs verschenen roman Saridjem, de kazernehuishoudster; roman uit het Indische concubinaat, door Si Tamoe Lama, waaraan de heer de Braconier laat voorafgaan een overzicht van het ontstaan en wezen van het concubinaat in het algemeen, om vervolgens dit sociologisch verschijnsel in Ned.-Indië te behandelen, waar een samenleven van blanken man en bruine vrouw van onze eerste vestiging af „veelvuldig is voorgekomen en thans door de Regeering in de kazerne nog officieel wordt toegestaan en erkend."

Den voorstanders der afschaffing van het concubinaat uitsluitend op „zedelijkheidsgronden", zij de lezing van dit opstel bepaaldelijk aanbevolen.

De Indiër.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 7: De exorbitante rechten een noodrecht? door Junius Brutus. — De waan der verwaanden, door F. B. — Indische vereeniging en Indische beweging, door Mintorogo. — Het verloren gezag der eigen hoofden. — Uit de pers. (Een communiqué der Soc.-Dem. Kamerfractie. — Uit de S. I.-wereld. — Dr. Radjiman en de beweging. — De onafhankelijkheidsfeesten en de Stovianen. Enz.).

Eigen Haard.

Behalve de reeds genoemde levensbeschrijving van den heer J. E. de Meijier, bevat No. 49 van Eigen Haard het slot van het artikel Paramaribo (Hoofdstad van de kolonie Suriname), door Kwamina. De inhoud van dit aardig geïllustreerd opstel leent zich niet tot het geven van een overzicht in een kort bestek.

Drie maanden in de West.

Bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem verscheen „Drie maanden in de West. Reisbrieven van W. Wijnaendts Francken—Dyserinck", herdrukken van feuilletons in het Algemeen Handelsblad, waarop in de rubriek „West-Indië" van het Koloniaal Weekblad reeds eerder werd gewezen. Men leze wat in verband hiermede de schrijfster op blz. 205 van haar boek mededeelt.

De schr. hoopt, dat haar werk er toe zal kunnen bijdragen om wat meer „algemeene belangstelling in ons jammerlijk verknocid Suriname te wekken".

Van oude voyagiën.

Dr. M. G. de Boer geeft onder den titel: Van oude voijagiën een reeks oude en zeldzame reisbeschrijvingen uit, waarvan dezer dagen het derde deel het licht zag (bij H. Meulenhoff te Amsterdam).

Dit deel behandelt: 1e. de Oost-Indische reis van Willem IJsbrantsz Bontekoe; 2e. de tocht der Nassausche vloot en 3e. de omzeiling van Australië, door Abel Tasman.

De vele illustraties en enkele kaarten zijn reproducties van de origineele uitgaven.

Zeemansgids voor den Oost-Indischen Archipel.

Vanwege het Ministerie van Marine, afd. Hydrographie, verscheen (bij Mouton en Co. te 's-Gravenhage), de derde druk van deel III (eerste gedeelte) van den Zeemansgids voor den Oost-Indischen Archipel, waarin behandeld worden de Gasparstraten, straat Karimata, Westkust van Borneo en Toedjoeh-eilanden, Noordkust Java beo. Hoek Krawang en nabijliggende eilanden, straat Bali en Zuidkust Java.

Men behoeft waarlijk geen zeeman te zijn, om belang te stellen in deze uitgave, want onze zeemansgids maakt menig uitstapje naar den vasten wal en vertelt dan tal van geographische en economische bijzonderheden van bezochte eilanden of plaatsen. Men leze — om een voorbeeld te noemen — het wetenswaardige, dat verteld wordt van de hoofdplaats der residentie Wester-afdeeling van Borneo, Pontianak.

Teysmannia.

De 8e en 9e afl. van den loopenden jaargang bevat o.m.: Javaansche voedergrassen, door C. A. Backer (vervolg). — De rol der Kolloïden in den bouwgrond (vervolg), door L. G. den Berger. — Een slikwroeter in gala, door J. Olivier. — Enkele opmerkingen over het tappen van hevea brasiliensis, door Dr. A. W. K. de Jong. — Boltonia, door H. J. Wigman Jr. — Begonia's als hangplanten. — Sprokkelingen op landbouwgebied.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 48: Welke is de meest economische wijze van hevea tappen, door F. T. Brederode. — Schatting der Java-suikerproductie 1913 en der beplante oppervlakte voor campagne 1914. — Een adres van den Anti-Suikeraccijnsbond aan den Minister van Financiën. — Commissie van advies inzake de bacovenkultuur. — Begrooting van Curaçao voor 1914. — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 29 de volgende bijdragen: Luitenant-Kolonel W. B. J. A. Scheepens † (met portret), door Luitenant-Generaal Van Daalen. — C. W. Weijs (met portret), door M. van Geuns. — J. A. Schröder (met portret), door M. van Geuns. — Vroegere Indische zeden, door Gabriël (vervolg). — Indische dingen (vervolg).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, De Surinamer Courant, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de afdeeling Amsterdam:

VOORDRACHT, te houden op Maandag 22 December 1913, aanvangende te 8 uur, in een der zalen van het American-hotel, door Mevrouw H. G. de Booij—Boissevain over het onderwerp: **Het leven en werken van Raden Adjeng Kartini.**

De oud-Gouverneur-Generaal Van Heutsz heeft toegezegd om bij die gelegenheid een woord tot inleiding te zullen spreken.

De voordracht zal toegelicht worden door het vertoonen van enkele lichtbeelden.

De Secretaris: C. DE VRIES.

Van de Afd. Nijmegen:

Dinsdag 16 December a.s., 's avonds **8 uur**, LEZING MET LICHTBEELDEN, te houden door den WelEdelGestrengen Heer J. J. MAC-KENZIE, in de groote zaal der *Societeit Burgerlust, Kelfkensbosch.*

Onderwerp: **Suriname.**

Vrije toegang voor een ieder, ook voor niet-leden der Vereeniging „Oost en West", na introductie door een lid.

Namens het Bestuur:
De Secretaris: D. G. J. BEIJENS.

Van de Indische Vereeniging:

ALGEMEENE VERGADERING op **Zaterdag 20 December a.s.**, in het *Café-Restaurant „Zuid-Hollandsch Koffiehuis", Groenmarkt,* **'s-Gravenhage.**

Spreker: de Heer R. SOEMITRO.

Onderwerp: **„Een en ander over de Gamelan".**

***

Uitslag der verkiezing:

Ingekomen 36 stemmen, waarvan 20 uitgebracht zijn op R. M. NOTO SOEROTO, zoodat tot Voorzitter is gekozen:

R. M. NOTO SOEROTO,

die met goedkeuring der betrokken personen, de volgende Bestuurs-samenstelling voorstelt:

Secretaris: R. LOEKMAN DJAJADININGRAT.
Penningmeester: R. SARENGAT.
Archivaris: R. M. A. SOERJOPOETRO.
Commissaris: K. J. LEATÉMIA.

HET BESTUUR.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vier dames voor pianolessen.

Twee dames voor vioollessen.

Een heer voor muzieklessen.

Eene dame voor zanglessen.

Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Twee dames voor lessen in de Fransche taal.

Een dame voor lessen in de Engelsche taal.

Een Dame om als hoofd eener huishouding op te treden.

Een dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gym.

Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Een Dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.

Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.

Een dame voor schrijf- kopiëer- en vertaalwerk.

Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.

Twee dames voor het waarnemen der huishouding.

Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.

Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

Een practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Van Lumeystr. 100, 's-Gravenhage, } Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a, Lochem, } Maleisch } gediplomeerd.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden, } Javaansch. Maleisch. Madoereesch.

H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage, } Javaansch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17,** de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven
voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West": f..............................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

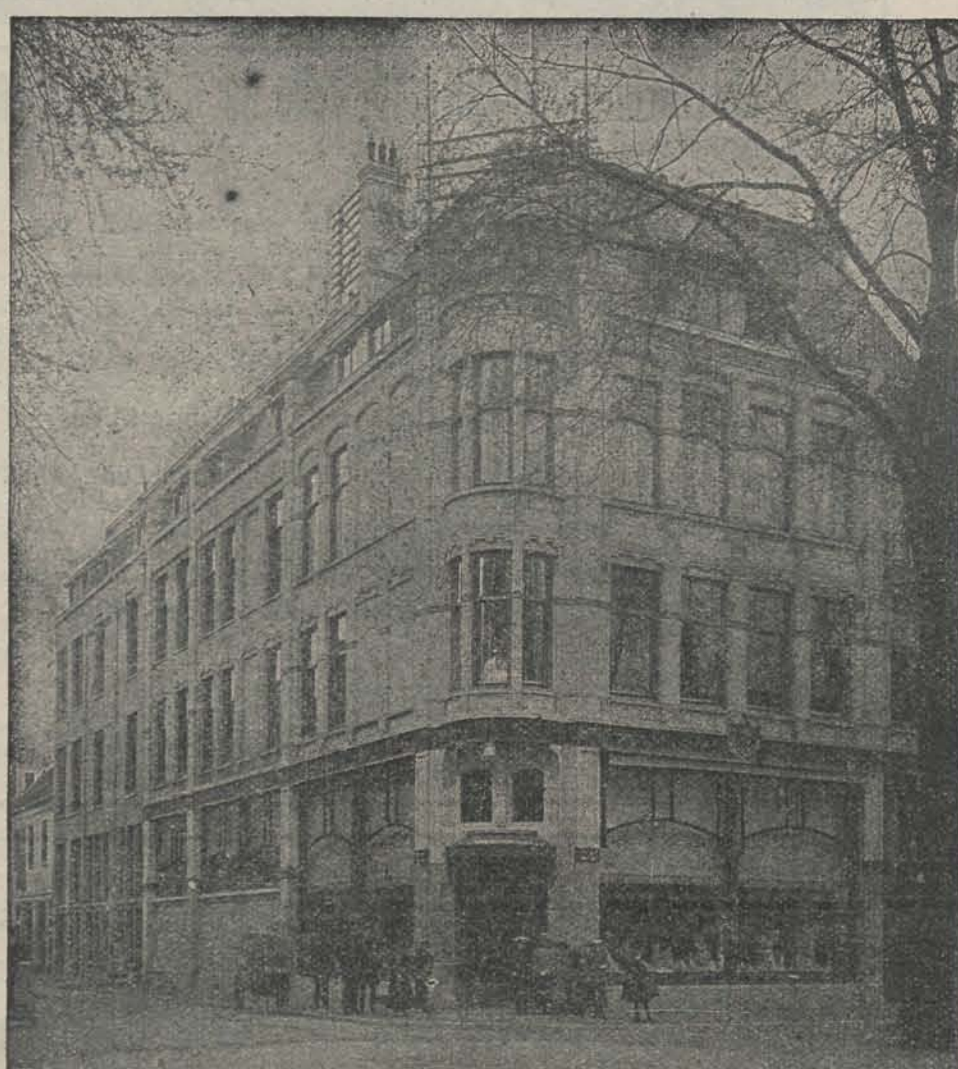
Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER
HOFLEVERANCIER.
BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.
ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.
Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

GROBBE = COMESTIBLES.
Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

NEDERLANDSCHE ELECTRISCHE OXIGENOL of NATUUR WASCH-, BLEEK- en STRIJKINRICHTING
INGERICHT VOLGENS DE EISCHEN DES TIJDS
J. NIEUKERKE, van Diemenstraat 87.
OXIGENOL is zuurstof, vervangt CHLOOR.
Volgens Dr. FURNEÉ's Scheikundige verklaring geheel onschadelijk. Tast de Vezel van het te wasschen Goed niet aan. Ook niet schadelijk voor Gekleurde of Witte Goederen.
Apreteeren van alle soorten GORDIJNEN. Wasschen van DEKENS en SPREIEN.

VACANT

Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.
Specialité de SOIERIES.
Lainages, Cotons, Dentelles.
ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.
Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés
Compagnie Lyonnaise
9 Kneuterdijk
LA HAYE.

VACANT

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU
CARL KÖFFLER
's-GRAVENHAGE OBRECHTSTRAAT 181.
Belast zich met:
1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
5e. het bijeenbrengen van benoodigde wettelijke stukken ter eventueele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
6e. het oplossen van onbekende wapens;
7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.
Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek".